

Näringsutskottets betänkande

1980/81:30

över proposition 1980/81:10 om ändring i kreditupplysningslagen, m. m., jämte motioner

Ärendet

I proposition 1980/81:10 (justitiedepartementet) har regeringen, efter hörande av lagrådet, föreslagit riksdagen att anta förslag till

1. lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173),
2. lag om ändring i inkassolagen (1974:182),
3. lag om ersättning för inkassokostnader m. m.,
4. lag om ändring i lagen (1946:808) om lagsökning och betalningsföreläggande (lagsökningslagen),
5. lag om ändring i rättegångsbalken,
6. lag om ändring i lagen (1974:8) om rättegången i tvistemål om mindre värden.

De båda förstnämnda lagförslagen har delvis – i vad avser bestämmelser om tystnadsplikt – behandlats i näringsutskottets betänkande NU 1980/81:25.

Med anledning av propositionen har väckts fem motioner, som redovisas i det följande (s.19).

I ärendet har lagutskottet avgivit yttrande (LU 1980/81:4 y) beträffande s. k. äktamakeupplysningar (*bilaga 2*, s.37).

Företrädare för justitiedepartementet, datainspektionen och bankinspektionen samt för ABAK AB har inför utskottet lämnat upplysningar i ärendet. Skrivelser har inkommit från Finansbolagens förening, Svenska inkassoföreningen och ABAK AB.

Propositionen

Huvudsakligt innehåll

Kreditupplysningslagen (1973:1173) och inkassolagen (1974:182) har till syfte att skydda medborgarna mot olika slags integritetsinskränkningar i samband med yrkesmässigt bedriven kreditupplysningsverksamhet och inkassoverksamhet. Efterlevnaden av lagarna övervakas av datainspektionen som tillsynsmyndighet.

De förslag till ändringar i kreditupplysningslagen och inkassolagen som läggs fram i propositionen grundar sig i huvudsak på datainspektionens erfarenheter.

Ändringarna i kreditupplysningslagen innebär framför allt att enskildas integritetsskydd förbättras i en del hänseenden. F. n. får högst fem år gamla uppgifter tas med i s. k. personuppgifter. Tidsgränsen sätts nu i stället vid tre år. Vidare skall kreditupplysningsföretagen underrätta den som avses med en personuppgift om vem som har begärt uppgiften. En rätt till automatisk underrättelse om de uppgifter som har lämnats ut i en kreditupplysning införs även för enskilda näringsidkare m. fl., vilka i dag inte erhåller sådan underrättelse.

I fråga om inkassolagen föreslås att lagens tillämpningsområde utvidgas till att omfatta praktiskt taget all indrivning av fordringar. Undantag görs dock bl. a. för enskilda personers indrivning av egna fordringar av privat natur. En del ändringar föreslås i syfte att förbättra rutinerna vid krav mot gäldenärer. Samtidigt lämnas utrymme för borgenärer att framställa enkla betalningspåminnelser utan att det blir fråga om inkassoverksamhet i lagens mening. I syfte att förbättra integritetsskyddet på inkassoområdet föreslås helt nya regler om gäldenärsregister som används i inkassoverksamhet.

Den föreslagna lagen om ersättning för inkassokostnader m.m. innebär att den processrättsliga regleringen av rätten till ersättning för inkassokostnader byts ut mot nya civilrättsliga regler, som blir tillämpliga inte bara vid process utan också i andra sammanhang. Ett viktigt syfte med reglerna är att skydda gäldenärerna mot alltför höga ersättningsanspråk. Den nya civilrättsliga regleringen föranleder en del ändringar i lagsökningslagen och annan processrättslig lagstiftning.

De här aktuella bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 juli 1981.

Lagförslag

Förslagen till lag om ändring i kreditupplysningslagen, till lag om ändring i inkassolagen och till lag om ersättning för inkassokostnader m. m. återges i det följande. Beträffande övriga lagförslag hänvisas till s. 19–23 i propositionen.

1 Förslag till

Lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173)

Härigenom föreskrivs i fråga om kreditupplysningslagen (1973:1173)

dels att 18 § skall upphöra att gälla,

dels att 1, 3–14, 16, 19, 20 och 22 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag gäller yrkesmässigt bedriven kreditupplysningsverksamhet. Förmedling av upplysningar mellan kreditinrättningar omfattas dock ej av lagen, i den mån det är fråga om Sveriges riksbank, Sveriges investeringsbank AB eller annan kreditinrättning under bankinspektionens tillsyn än finansbolag enligt lagen (1980:2) om finansbolag. Ej heller gäller lagen förmedling av upplysningar mellan företag inom samma koncern.

Denna lag gäller kreditupplysningsverksamhet som innebär att någon, utom i enstaka fall, lämnar kreditupplysningar mot ersättning eller som ett led i näringsverksamhet. Lagen gäller också annan kreditupplysningsverksamhet, om den är av större omfattning.

Lagen omfattar inte förmedling av kreditupplysningar inom en krets som utgörs av Sveriges riksbank, Sveriges investeringsbank AB och sådana kreditinrättningar eller för kreditupplysningsverksamhet inrättade företag som står under bankinspektionens tillsyn och inte är finansbolag enligt 5 § lagen (1980:2) om finansbolag.

Lagen gäller inte heller förmedling av kreditupplysningar mellan företag inom samma koncern.

3 §

Kreditupplysningsverksamhet får bedrivas endast efter tillstånd av datainspektionen.

Tillstånd behövs ej för kreditupplysningsverksamhet, i den mån den bedrivs genom offentliggörande av kreditupplysning i tryckt skrift.

Tillstånd behövs ej för kreditupplysningsverksamhet, i den mån den bedrivs genom offentliggörande av kreditupplysning i tryckt skrift eller annan skrift som avses i 1 kap. 5 § tryckfrihetsförordningen.

¹ Senaste lydelse 1980:528.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Tillstånd att bedriva kreditupplysningsverksamhet får meddelas endast om det från allmänna synpunkter finns behov av verksamheten och den kan *antagas* bli bedriven på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt. Tillstånd meddelas för en tid av högst tio år i sänder *och* får förenas med föreskrift om hur verksamheten skall bedrivas.

Tillstånd att bedriva kreditupplysningsverksamhet får meddelas endast om det från allmänna synpunkter finns behov av verksamheten och den kan *antas* bli bedriven på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt.

Tillstånd *får* meddelas för en tid av högst tio år i sänder. *Tillståndet* får förenas med föreskrift om hur verksamheten skall bedrivas *och om skyldighet att anmäla ändring av förhållanden som har haft betydelse för tillståndet.*

Tillstånd får ej meddelas någon för vilken gäller inskränkning i rätten att förvärva fast egendom enligt lagen (1916:156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom m. m.

5 §

Kreditupplysningsverksamhet skall bedrivas så att den ej leder till otillbörligt intrång i personlig integritet genom innehåll i de upplysningar som förmedlas eller på annat sätt.

Kreditupplysningsverksamhet skall bedrivas så att den ej leder till otillbörligt intrång i personlig integritet genom innehåll i de upplysningar som förmedlas eller på annat sätt *eller till att oriktiga eller missvisande uppgifter lagras eller lämnas ut.*

6 §

Uppgift om någons politiska eller religiösa uppfattning, ras eller hudfärg får icke insamlas, lagras eller vidarebefordras i kreditupplysningsverksamhet.

Uppgift om att någon *misstänkes* eller dömts för brott eller avtjänat straff eller undergått annan påföljd för brott eller varit föremål för åtgärd enligt barnavårdslagen (1960:97), lagen (1954:579) om nykterhetsvård, lagen (1956:2) om socialhjälp, lagen (1966:293) om bere-

Uppgift om att någon *misstänks* eller *har* dömts för brott eller *har* avtjänat straff eller undergått annan påföljd för brott eller *har* varit föremål för åtgärd enligt barnavårdslagen (1960:97), lagen (1954:579) om nykterhetsvård, lagen (1956:2) om socialhjälp, lagen (1966:293) om

Nuvarande lydelse

dande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall, lagen (1967:940) angående omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda, lagen (1964:450) om åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet eller utlänningslagen (1954:193) får ej utan medgivande av datainspektionen insamlas, lagras eller vidarebefordras i kreditupplysningsverksamhet. Detsamma gäller uppgift om sjukdom, hälsotillstånd eller liknande.

Föreslagen lydelse

beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall, lagen (1967:940) angående omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda, lagen (1964:450) om åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet, *lagen (1973:558) om tillfälligt omhändertagande, lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m. m.* eller utlänningslagen (1980:376) får ej utan medgivande av datainspektionen insamlas, lagras eller vidarebefordras i kreditupplysningsverksamhet. Detsamma gäller uppgift om sjukdom, hälsotillstånd eller liknande.

Medgivande som avses i andra stycket får lämnas endast om synnerliga skäl föreligger.

7 §

Personupplysning får ej innehålla uppgift om annan betalningsförsummelse än sådan som fastslagits genom domstols eller annan myndighets avgörande eller åtgärd eller som lett till betalningsinställelse, konkursansökan eller ackord. Uppgift som enligt det sagda ej får lämnas ut får icke heller lagras.

Datainspektionen får *medge* undantag från bestämmelserna i första stycket.

Regeringen eller, efter regeringens bestämmande, datainspektionen får föreskriva undantag från bestämmelserna i första stycket, om det finns särskilda skäl.

8 §

Personupplysning får ej innehålla uppgift om omständighet eller förhållande som är av betydelse för bedömningen av någons vederhäftighet i ekonomiskt hänseende, om fem år förflutit från utgången av det år då omständigheten inträffade eller förhållandet upphörde. Upp-

Personupplysning får ej innehålla uppgift om omständighet eller förhållande som är av betydelse för bedömningen av någons vederhäftighet i ekonomiskt hänseende, om tre år förflutit från utgången av det år då omständigheten inträffade eller förhållandet upphörde. Uppgift som

Nuvarande lydelse

gift som enligt det sagda ej får lämnas ut skall efter den angivna tiden gallras ut ur register som *användes* i kreditupplysningsverksamhet. Gallringen skall göras så snart det kan ske och i vart fall innan upplysning lämnas om den som uppgiften avser.

Föreslagen lydelse

enligt det sagda ej får lämnas ut skall efter den angivna tiden gallras ut ur register som *används* i kreditupplysningsverksamhet. Gallringen skall göras så snart det kan ske och i vart fall innan upplysning lämnas om den som uppgiften avser.

9 §

Personupplysning får ej lämnas ut, om det finns anledning *antaga* att upplysningen kommer att användas av annan än den som på grund av ingånget eller ifrågasatt kreditavtal eller av liknande anledning har behov av upplysningen. Vad nu sagts gäller ej offentliggörande av personupplysning i tryckt skrift.

Personupplysning får ej lämnas ut, om det finns anledning *anta* att upplysningen kommer att användas av *någon* annan än den som på grund av ingånget eller ifrågasatt kreditavtal eller av liknande anledning har behov av upplysningen. Vad nu sagts gäller ej offentliggörande av personupplysning i tryckt skrift *eller annan skrift som avses i 1 kap. 5 § tryckfrihetsförordningen*.

10 §

Var och en har rätt att mot skälig avgift hos den som bedriver kreditupplysningsverksamhet få skriftligt besked om *innehållet i de uppgifter som finns* lagrade om honom.

Var och en har rätt att mot skälig avgift hos den som bedriver kreditupplysningsverksamhet få skriftligt besked om *huruvida det i verksamheten finns* uppgifter lagrade om honom *och, om det finns sådana uppgifter, vad de har för innehåll*.

11 §

Om personupplysning lämnas på annat sätt än genom offentliggörande i tryckt skrift, skall skriftligt meddelande om *upplysningens innehåll* samtidigt lämnas kostnadsfritt till den som upplysningen avser.

När personupplysning lämnas, skall den som avses med upplysningen samtidigt och kostnadsfritt tillställas ett skriftligt meddelande om *de uppgifter, omdömen och råd som upplysningen innehåller rörande honom och om vem som har begärt upplysningen*.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

När annan kreditupplysning rörande enskild person lämnas, skall den som avses med upplysningen samtidigt och kostnadsfritt tillställas ett skriftligt meddelande om de uppgifter som upplysningen innehåller rörande honom.

Har som ett led i en upplysning som avses i första eller andra stycket uppgift, omdöme eller råd lämnats även beträffande en annan enskild person, skall detta anges i meddelandet jämte den andra personens namn. Andra uppgifter rörande den personen än identitetsuppgifter och adress får ej framgå av meddelandet.

Första – tredje styckena gäller ej kreditupplysning som lämnas genom offentliggörande i tryckt skrift eller annan skrift som avses i 1 kap. 5 § tryckfrihetsförordningen.

12 §

Förekommer anledning till misstanke att uppgift i kreditupplysning som lämnats under den senaste tolv månadersperioden eller i register som användes i kreditupplysningsverksamhet är oriktig eller missvisande, skall den som bedriver verksamheten utan dröjsmål *vidtaga* skäliga åtgärder för att utreda förhållandet.

Visar sig uppgiften vara oriktig eller missvisande, skall den, om den förekommer i register, rättas, kompletteras eller uteslutas ur registret. Har uppgiften tagits in i kreditupplysning som lämnats på annat sätt än genom tryckt skrift, skall rättelse eller komplettering så snart det kan ske tillställas var och en som under

Förekommer anledning till misstanke att *en* uppgift i kreditupplysning som lämnats under den senaste tolv månadersperioden eller i register som används i kreditupplysningsverksamhet är oriktig eller missvisande, skall den som bedriver verksamheten utan dröjsmål *vidta* skäliga åtgärder för att utreda förhållandet.

Visar sig uppgiften vara oriktig eller missvisande, skall den, om den förekommer i register, rättas, kompletteras eller uteslutas ur registret. Har uppgiften tagits in i *en* kreditupplysning som lämnats på annat sätt än genom tryckt skrift *eller annan skrift som avses i 1 kap. 5 § tryckfrihetsförordningen*, skall rät-

Nuvarande lydelse

den senaste tolv månaders perioden fått del av uppgiften. Har uppgiften lämnats i periodisk skrift, skall rättelsen eller komplettering så snart det kan ske införas i ett följande nummer av skriften. Vad som sägs i detta stycke gäller dock icke, om uppgiften uppenbarligen saknar betydelse för bedömningen av vederbörandes vederhäftighet i ekonomiskt hänseende.

Har fråga om rättelse eller liknande åtgärd tagits upp efter framställning från den som uppgiften avser, skall denne kostnadsfritt underrättas om huruvida sådan åtgärd vidtagits.

Föreslagen lydelse

telse eller komplettering så snart det kan ske tillställas var och en som under den senaste tolv månaders perioden fått del av uppgiften. Har uppgiften *under den senaste tolv månaders perioden* lämnats i periodisk skrift, skall rättelse eller komplettering så snart det kan ske införas i ett följande nummer av skriften. Vad som sägs i detta stycke gäller dock icke, om uppgiften uppenbarligen saknar betydelse för bedömningen av vederbörandes vederhäftighet i ekonomiskt hänseende.

Har *en* fråga om rättelse eller liknande åtgärd tagits upp efter framställning från den som uppgiften avser, skall denne kostnadsfritt underrättas om huruvida sådan åtgärd vidtagits.

13 §

Register som *användes* i kreditupplysningsverksamhet får överlåtas eller upplåtas till annan endast efter medgivande av datainspektionen.

Upphör *någon* att bedriva kreditupplysningsverksamhet, skall *han* anmäla detta till datainspektionen. Inspektionen föreskriver i *sådant* fall hur det skall förfaras med register som *använts i verksamheten*.

Register som *används* i kreditupplysningsverksamhet får överlåtas eller upplåtas till annan endast efter medgivande av datainspektionen.

Den som upphör att bedriva kreditupplysningsverksamhet *eller som avser att flytta sådan verksamhet till ett annat land eller att kassera ett register som används i sådan verksamhet* skall anmäla detta till datainspektionen. Inspektionen föreskriver i *sådana* fall hur det skall förfaras med register som *berörs av åtgärden*.

14 §

Den som är eller varit verksam i kreditupplysningsverksamhet får *ej* obehörigen *ypa* vad han till följd

Den som är eller *har* varit verksam i kreditupplysningsverksamhet får inte obehörigen *röja eller utnyttja*

Nuvarande lydelse

därav fått veta om *enskilds* personliga förhållanden eller om yrkes- eller affärshemlighet.

Föreslagen lydelse

vad han till följd därav fått veta om *enskildas* personliga förhållanden eller om yrkes- eller affärshemligheter.

16 §

Datainspektionen har rätt att *företaga* inspektion hos den som bedriver kreditupplysningsverksamhet och att *taga* del av samtliga handlingar som rör verksamheten.

Datainspektionen har rätt att *företaga* inspektion hos den som bedriver kreditupplysningsverksamhet och att *ta* del av samtliga handlingar som rör verksamheten.

Den som bedriver kreditupplysningsverksamhet skall lämna datainspektionen de upplysningar om verksamheten som inspektionen begär för sin tillsyn.

Bedrivs kreditupplysningsverksamhet genom utgivande av tryckt skrift eller annan skrift som avses i 1 kap. 5 § tryckfrihetsförordningen, skall den som bedriver verksamheten inom en vecka efter utgivandet kostnadsfritt tillställa datainspektionen ett exemplar av skriften.

19 §²

Till böter eller fängelse i högst ett år *dömes* den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bedriver kreditupplysningsverksamhet utan tillstånd *enligt denna lag, när sådant erfordras,*
2. bryter mot 6–9 eller 13 § eller mot föreskrift som meddelats enligt 4 § första stycket eller 17 §, eller

Till böter eller fängelse i högst ett år *döms* den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bedriver kreditupplysningsverksamhet utan *föreskrivet* tillstånd,
2. bryter mot 6–9 §, 13 § första stycket eller andra stycket första meningen eller 16 § tredje stycket,
3. bryter mot föreskrift som meddelats enligt 4 § andra stycket, 13 § andra stycket andra meningen eller 17 §, eller

² Senaste lydelse 1975:742.

Nuvarande lydelse

3. lämnar osann uppgift i fall som avses i 10 eller 11 § eller i 16 § andra stycket.

Föreslagen lydelse

4. lämnar osann uppgift i sådana fall som avses i 10 § eller 16 § andra stycket eller i ett meddelande enligt 11 § såvitt angår förhållanden som avses i 11 § första eller andra stycket eller tredje stycket första meningen.

Till böter döms den som genom oriktiga uppgifter uppsåtligen föranleder att någon som bedriver kreditupplysningsverksamhet, i annat fall än som avses i 9 § andra meningen, lämnar ut en personupplysning utan att ha grund till detta enligt 9 §. Till samma straff döms den som genom att utnyttja uppgifter hos någon som bedriver kreditupplysningsverksamhet uppsåtligen bereder sig tillgång till en personupplysning utan att ha grund till detta enligt 9 §. I ringa fall döms dock inte till ansvar.

20 §

Har kreditupplysningsverksamhet bedrivits utan tillstånd enligt denna lag, när sådant erfordras, skall register som använts i verksamheten förklaras förverkat, om det ej är uppenbart obilligt. Detsamma gäller, om register överlåtits eller upplåtits i strid med 13 § första stycket.

Har kreditupplysningsverksamhet bedrivits utan föreskrivet tillstånd, skall register som använts i verksamheten förklaras förverkat, om det ej är uppenbart obilligt. Detsamma gäller, om register överlåtits eller upplåtits i strid med 13 § första stycket eller om föreskrift som meddelats enligt 13 § andra stycket andra meningen ej följts.

22 §

Om den som bedriver kreditupplysningsverksamhet *icke* fullgör vad som åligger honom enligt 10, 11 eller 12 §, får datainspektionen förelägga vite. Detsamma gäller, om den som bedriver sådan verksamhet underlåter att lämna tillgång till handling

Om den som bedriver kreditupplysningsverksamhet *inte* fullgör vad som åligger honom enligt 10, 11 eller 12 §, får datainspektionen förelägga vite. Detsamma gäller, om den som bedriver sådan verksamhet underlåter att lämna tillgång till handling

Nuvarande lydelse

eller att lämna upplysning i fall som avses i 16 §.

Föreslagen lydelse

eller att lämna upplysning i fall som avses i 16 § *första eller andra stycket*.

Denna lag träder i kraft, såvitt avser upphävandet av 18 § den 1 januari 1981 och i övrigt den 1 juli 1981.

Utan hinder av första stycket får datainspektionen i ett tillståndsärende som avgörs före den 1 juli 1981 meddela föreskrift enligt 4 § andra stycket om skyldighet att anmäla ändring av visst förhållande, såvitt angår tid från och med nämnda dag.

Bestämmelsen i 6 § andra stycket första meningen gäller även i fråga om uppgift om att någon har varit föremål för åtgärd enligt den före den 1 juli 1980 gällande utlänningslagen (1954:193).

2 Förslag till

Lag om ändring i inkassolagen (1974:182)

Härigenom föreskrivs i fråga om inkassolagen (1974:182)

dels att 16 § skall upphöra att gälla,

dels att 1–3, 5, 7, 10, 11, 12 och 17 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att rubrikerna närmast före 1 och 2 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att rubriken närmast före 4 § skall lyda "Regler för inkassoverksamhet",

dels att närmast före 9 § skall införas en ny rubrik, "Verkan av viss betalning",

dels att närmast före 10, 11 och 12 §§ skall införas nya rubriker av nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas två nya paragrafer, 10 a § och 17 a §, av nedan angivna lydelse samt närmast före dem nya rubriker av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Inledande bestämmelser

Tillämpningsområde

1 §

Denna lag gäller yrkesmässigt bedriven inkassoverksamhet. Verksamhet hos exekutiv myndighet omfattas dock ej av lagen.

Denna lag gäller indrivning av egen eller annans fordran genom krav eller annan inkassoåtgärd (inkassooverksamhet). Med inkassoåtgärd förstås åtgärd som innebär annan påtryckning på gäldenären än angivande av tid för betalning eller uppgift om att fordringen, om den inte betalas, kommer att överlämnas till någon annan för inkasso.

Beträffande enskilda personers eller dödsboms indrivning av egna fordringar tillämpas lagen endast om fordringen har uppkommit i näringsverksamhet eller har övertagits för indrivning.

Med inkassoverksamhet avses i denna lag verksamhet med syfte att driva in betalning för fordran.

Lagen gäller ej exekutiva myndigheters verksamhet.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Tillstånd m. m.

Tillstånd för viss inkassoverksamhet

2 §¹

Inkassoverksamhet, som avser indrivning av fordringar för annans räkning eller fordringar som övertagits för indrivning, får bedrivas endast efter tillstånd av datainspektionen.

Inkassoverksamhet, som avser indrivning av fordringar för annans räkning eller fordringar som *har* övertagits för indrivning, får bedrivas endast efter tillstånd av datainspektionen.

Om inkassoverksamheten utgör ett underordnat led i en annan verksamhet och inte någon av verksamheterna utgör näringsverksamhet eller om inkassoverksamheten bedrivs av ett företag för ett annat företag inom samma koncern behövs tillstånd endast i fall då inkassoverksamheten avser fordringar som tillkommer eller har övertagits från någon som inte utan tillstånd enligt denna lag hade kunnat driva in fordringarna.

Tillstånd behövs ej för inkassoverksamhet som bedrivs av Sveriges riksbank, Sveriges investeringsbank AB, företag under bankinspektionens tillsyn eller advokat.

Tillstånd behövs ej för inkassoverksamhet som *är av tillfällig natur och avser endast enstaka fordringar eller som* bedrivs av Sveriges riksbank, Sveriges investeringsbank AB, företag under bankinspektionens tillsyn eller advokat.

3 §

Tillstånd får meddelas endast om verksamheten kan *antagas* bli bedriven på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt. Tillstånd meddelas för en tid av högst tio år i sänder *och* får förenas med föreskrift om hur verksamheten skall bedrivas.

Tillstånd får meddelas endast om verksamheten kan *antas* bli bedriven på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt.

Tillstånd *får* meddelas för en tid av högst tio år i sänder. *Tillståndet* får förenas med föreskrift om hur verksamheten skall bedrivas *och om*

¹ Senaste lydelse 1980:527.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

skyldighet att anmäla ändring av förhållanden som har haft betydelse för tillståndet.

5 §

Krav mot gäldenär skall framställas *skriftligen*. Vad som fordras i kapital, ränta och ersättning för kostnader skall anges var för sig. I fråga om ränta skall särskilt anges beloppet av upplupen ränta, räntesatsen samt den tid och det kapitalbelopp som ligger till grund för ränteberäkningen.

Krav mot *en* gäldenär skall framställas *skriftligt*. Kravet skall innehålla tydlig uppgift om borgenärens namn och om det förhållande som fordringen grundar sig på. Är det fråga om en fordran som har överlåtits eller pantsatts och kan gäldenären på grund härav ej med befriande verkan betala till överlåtare eller pantsättaren, skall kravet innehålla en tydlig upplysning om detta förhållande. I krav bör lämnas anvisning om lämpligt betalningssätt.

I krav skall vad som fordras i kapital, ränta och ersättning för kostnader anges var för sig. I fråga om ränta skall särskilt anges beloppet av upplupen ränta, räntesatsen samt den tid och det kapitalbelopp som ligger till grund för ränteberäkningen.

I samband med krav skall anges viss skälig tid inom vilken gäldenären har att betala frivilligt eller anmäla om han har någon invändning mot kravet.

7 §

Bestämmelserna i 5 och 6 §§ gäller ej, om gäldenären uppenbarligen söker undandraga sig att betala eller om det annars föreligger särskilda skäl att frångå vad som *föreskrives* där.

Bestämmelsen i 6 § gäller ej, om gäldenären uppenbarligen söker undandraga sig att betala eller om det annars föreligger särskilda skäl att frångå vad som *föreskrivs* där.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Hantering av inkasserade medel

10 §

Medel som inkasserats för annans räkning skall hållas avskilda och utan dröjsmål insättas på räkning i bank eller motsvarande. *Har ej annat avtalats, skall medlen utan dröjsmål redovisas till huvudman-*
nen.

Medel som *har* inkasserats för annans räkning skall hållas avskilda. *Har medlen uppburits i inkassoverksamhet som inte är av tillfällig natur och inte avser endast enstaka fordringar, skall de utan dröjsmål insättas på räkning i bank eller motsvarande.*

Om den som får en borgenärs uppdrag att driva in en fordran har ett annat, fortlöpande uppdrag av borgenären att i väsentlig omfattning uppbära medel för dennes räkning utan skyldighet att hålla dessa medel avskilda, kan parterna skriftligen överenskomma om undantag från första stycket.

Medel som har inkasserats för annans räkning skall utan dröjsmål redovisas till denne, om ej annat har avtalats.

Register i inkassoverksamhet

10 a §

Register som avser gäldenärer och som används i tillståndspliktig inkassoverksamhet får överlåtas eller upplåtas till annan endast efter medgivande av datainspektionen.

Den som upphör med tillståndspliktig inkassoverksamhet eller som avser att flytta en sådan verksamhet till ett annat land eller att kassera ett register som avser gäldenärer och som används i sådan verksamhet skall anmäla detta till datainspektio-

Nuvarande lydelse

Den som är eller har varit verksam i inkassoverksamhet för vilken krävs tillstånd enligt denna lag får ej obehörigen yppa vad han till följd därav fått veta om enskilds personliga förhållanden eller om yrkes- eller affärshemlighet.

Föreslagen lydelse

nen. Inspektionen föreskriver i sådana fall hur det skall förfaras med register som nu nämnts och som berörs av åtgärden.

Tystnadsplikt i inkassoverksamhet

11 §

Den som är eller har varit verksam i en inkassoverksamhet som avser indrivning av fordringar för annans räkning eller fordringar som har övertagits för indrivning får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han till följd därav har fått veta om enskildas personliga förhållanden eller om yrkes- eller affärshemligheter. Vad som har sagts nu gäller dock inte i fråga om inkassoverksamhet som är av tillfällig natur och avser endast enstaka fordringar.

Första stycket tillämpas ej i fråga om den som enligt annan författning är underkastad en motsvarande tystnadsplikt. I det allmännas verksamhet tillämpas bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

Kostnader för inkassoåtgärder

12 §

Om gäldenärs skyldighet att ersätta kostnad för inkassoåtgärd i vissa fall finns särskilda bestämmelser.

Om gäldenärers skyldighet att ersätta kostnader för inkassoåtgärder finns särskilda bestämmelser.

17 §²

Till böter eller fängelse i högst ett år dömes den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

² Senaste lydelse 1975:744.

Nuvarande lydelse

1. bedriver inkassoverksamhet utan tillstånd *enligt denna lag, när sådant erfordras*, eller

2. lämnar osann uppgift i fall som avses i 14 § andra stycket.

Föreslagen lydelse

1. bedriver inkassoverksamhet utan *föreskrivet* tillstånd,

2. bryter mot föreskrift enligt 3 § andra stycket att anmäla ändring av visst förhållande,

3. bryter mot 10 a § första stycket eller andra stycket första meningen eller mot föreskrift som har meddelats enligt 10 a § andra stycket andra meningen, eller

4. lämnar osann uppgift i *sådana* fall som avses i 14 § andra stycket.

Förverkande av register

17 a §

Har inkassoverksamhet bedrivits utan föreskrivet tillstånd, skall register som avser gäldenärer och som har använts i verksamheten förklaras förverkat, om det ej är uppenbart obilligt. Detsamma gäller, om ett register har överlåtits eller upplåtits i strid med 10 a § första stycket eller om föreskrift som har meddelats enligt 10 a § andra stycket andra meningen ej har följts.

Denna lag träder i kraft, såvitt avser 11 § och upphävandet av 16 § den 1 januari 1981 och i övrigt den 1 juli 1981.

Utan hinder av första stycket får datainspektionen i ett tillståndsärende som avgörs före den 1 juli 1981 meddela föreskrift enligt 3 § andra stycket om skyldighet att anmäla ändring av visst förhållande, såvitt angår tid från och med nämnda dag.

3 Förslag till Lag om ersättning för inkassokostnader m. m.

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag gäller en gäldenärs skyldighet att ersätta en borgenärs kostnader för åtgärder som syftar till att förmå gäldenären att erlagga betalning för en förfallen skuld.

2 § Gäldenären är skyldig att utge ersättning för skriftlig betalningspåminnelse rörande skulden, om avtal därom har träffats senast i samband med skuldens uppkomst.

3 § Gäldenären är vidare skyldig att utge ersättning för

1. krav rörande skulden, om kravbrev som har utformats på ett sådant sätt som anges i 5 § inkassolagen (1974:182) har lämnats över eller sänts till gäldenären,

2. upprättande av fullständig plan för amortering av återstående del av skulden, om planen har tillkommit i samråd med gäldenären samt har satts upp skriftligt och lämnats över eller sänts till gäldenären.

4 § Ersättningsskyldighet enligt 2 och 3 §§ gäller endast kostnader som har varit skäligen påkallade för att ta till vara borgenärens rätt.

Ersättning utgår med skäligt belopp enligt vad regeringen närmare föreskriver.

5 § Har någon annan åtgärd än som avses i 2 och 3 §§ vidtagits i syfte att förmå gäldenären att erlagga betalning för en förfallen skuld, är denne inte skyldig att ersätta kostnaderna för åtgärden. Vad nu sagts inskränker dock inte den skyldighet som på annan grund än denna lag kan åvila gäldenären att ersätta kostnader för mer omfattande förhandling för biläggande av tvistefråga rörande en fordran.

6 § Avtalsvillkor som utvidgar gäldenärens skyldighet att utge ersättning utöver vad som följer av denna lag är ogiltigt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1981.

Bestämmelsen i 6 § tillämpas även på avtalsvillkor som har tillkommit före den nya lagens ikraftträdande.

Motionerna

De motioner som har väckts med anledning av propositionen är följande:

1980/81:13 av Kurt Hugosson (s) och Lennart Pettersson (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts rörande motivuttalanden om s. k. äktamakeupplysningar i proposition 1980/81:10 om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173), m. m.,

1980/81:14 av Kurt Hugosson (s) och Lennart Pettersson (s), vari hemställs att riksdagen

1. [som sin mening] ger regeringen till känna vad som i motionen anförts rörande motivuttalanden till 9 § i förslaget till lag om ändring i kreditupplysningslagen och till 4 § i förslaget till lag om ersättning för inkassokostnader m. m.,

2. antar i motionen förordade ändringar i 11 § i förslaget till lag om ändring i kreditupplysningslagen och i 5 och 6 §§ i förslaget till lag om ersättning för inkassokostnader m. m.,

1980/81:41 av Sven Andersson m. fl. (fp), vari hemställs att riksdagen beslutar att 1 § [kreditupplysningslagen] ändras på sådant sätt att kreditupplysningslagen ej omfattar finansbolagens interna kreditupplysningsverksamhet,

1980/81:42 av Bonnie Bernström m. fl. (fp, s, m, c, vpk), vari hemställs att riksdagen uttalar att en kreditansökan från ena maken endast skall kunna motivera personupplysning om den creditsökande maken, inte om den andra maken/makån,

1980/81:43 av Hans Petersson i Hallstahammar (vpk) och Karin Nordlander (vpk), vari hemställs att riksdagen antar följande förslag till lag om ändring i inkassolagen (1974:182):

Propositionens förslag

Motionärernas förslag

2 §

Inkassoverksamhet, som avser ----- tillstånd av datainspektionen.

Om inkassoverksamheten utgör ett underordnat led i en annan verksamhet och inte någon av verksamheterna utgör näringslivsverksamhet eller om inkassoverksamheten bedrivs av ett företag för ett annat företag inom samma koncern behövs tillstånd endast i fall då inkassoverksamheten avser fordringar som tillkommer eller har övertagits från någon som inte utan tillstånd enligt denna lag hade kunnat driva in fordringarna.

Tillstånd behövs ej --- tillsyn eller advokat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1981.

Skrivelser till utskottet

Finansbolagens förening önskar att förslaget till kreditupplysningslag skall ändras i två avseenden. Enligt föreningen bör 1 § utformas på sådant sätt att finansbolag i likhet med andra kreditinstitut ej omfattas av lagen när det gäller s. k. intern kreditupplysningsverksamhet. Vidare bör 9 och 11 §§ ändras på sådant sätt att äktamakeupplysning och sammanboendeupplysning möjliggörs, med visst undantag avseende makar som ej sammanbor.

ABAK AB hemställer att det föreslagna nya andra stycket i 11 § kreditupplysningslagen – vilket avser obligatoriskt skriftligt meddelande till den omfrågade om innehållet i annan kreditupplysning rörande enskild person än personupplysning – skall utgå ur lagförslaget.

Svenska inkassoföreningen tar i sin skrivelse upp två frågor rörande 5 § inkassolagen. När det gäller bestämmelsen att i krav mot en gäldenär skall i fråga om ränta särskilt anges beloppet av upplupen ränta, räntesatsen samt den tid och det kapitalbelopp som ligger till grund för ränteberäkningen önskar föreningen att en viss förenkling skall möjliggöras i praxis, t. ex. genom föreskrifter av datainspektionen. Föreningen begär vidare att den passus i paragrafen skall utgå som innebär att det i förekommande fall krävs uppgift om att gäldenären inte med befriande verkan kan betala till den som har överlåtit eller pantsatt sin fordran. Slutligen vill föreningen att de föreslagna lagändringarna inte skall träda i kraft förrän den 1 juli 1982.

Utskottet

Inledning

Kreditupplysningslagen (1973:1173) och inkassolagen (1974:182) trädde båda i kraft för ca sju år sedan. Huvudsyftet är detsamma – att skydda medborgarna mot integritetskränkningar. Yrkesmässigt bedriven kreditupplysningsverksamhet och yrkesmässigt bedriven inkassoverksamhet har på den grunden hänförs till den begränsade del av näringslivet där ett företag inte får verka utan särskilt tillstånd. Banker och, när det gäller inkassoverksamhet, advokater har i viss utsträckning undantagits från lagstiftningen med hänsyn till att de står under särskild reglering.

För tillståndsgivning och tillsyn på kreditupplysnings- och inkassoområdena svarar datainspektionen. Detta motiveras av att verksamheten på dessa områden normalt bedrivs med utnyttjande av automatisk databehandling (ADB), något som medför att även datalagen (1973:289) blir tillämplig på verksamheten. Kreditupplysningslagen och inkassolagen gäller oavsett om register etc. förs med hjälp av ADB eller manuellt. ADB-tekniken ger stora möjligheter till snabba och billiga transaktioner men verkar också i hög grad styrande vad beträffar mängden och arten av den information som kan tillhandahållas inom en godtagbar kostnadsram.

Båda lagarna är resultat av en avvägning mellan olika intressen. Betydelsefullt i detta sammanhang är att de personer och företag vilkas integritet lagarna skall skydda inte har ett entydigt intresse av mycket långtgående restriktioner för den reglerade verksamheten. I den mån de samtidigt är avnämare av kreditupplysnings- och inkassobolagens tjänster råder en uppenbar intressekonflikt. Vidare kommer de höjda kostnader som skärpta restriktioner kan medföra att direkt eller indirekt vältras över på det kollektiv för vars skydd dessa restriktioner är tänkta.

Lagarna innehåller föreskrifter om tillstånd, om verksamhetens bedrivande – delvis tämligen detaljerade –, om tillsyn och om straff och skadestånd. Vardera lagen kompletteras med ytterligare bestämmelser i en kungörelse. Vidare kan datainspektionen inom ramen för sin tillsyn meddela föreskrifter om hur verksamheten skall bedrivas. Totalt rör det sig om ett mycket omfattande regelsystem som de berörda företagen har att rätta sig efter.

Tillämpningen av de båda lagarna har givit en rad erfarenheter som har lett till överväganden om ändring och komplettering av vissa bestämmelser. Datainspektionen överlämnade redan år 1977 till regeringen två promemorior rörande sådana erfarenheter. År 1978 redovisade inspektionen vidare en utredning om inkassokostnader som den hade utfört på uppdrag av regeringen. En utförlig departementspromemoria med förslag till ändringar i kreditupplysningslagen och inkassolagen och därutöver bl. a. en ny lag om ersättning för inkassokostnad förelåg år 1978. Sedan ett fyrtiotal remissinstanser yttrat sig över promemorian har det samlade materialet lagts till grund för den proposition som behandlas här.

Propositionen har föranlett fem motioner. Vid sin behandling av ärendet har näringsutskottet muntligen och skriftligen fått del av ytterligare synpunkter från berörda myndigheter och från branschorganisationer och företag. I en viktig detaljfråga har lagutskottet yttrat sig.

Den lagstiftning som föreslås i propositionen har till sin huvudsakliga del föreslagits träda i kraft den 1 juli 1981. Ett par lagändringar sammanhängande med den nya sekretesslagen skulle emellertid träda i kraft den 1 januari 1981. Då ärendet inte kunde slutbehandlas hösten 1980 föreslog utskottet i ett särskilt betänkande (NU 1980/81:25) begränsade lagändringar som endast rörde sekretessbestämmelserna. Dessa ändringar har beslutats av riksdagen och trätt i kraft (SFS 1980:968, 1980:969). I övrigt tas propositionens lagförslag upp i detta betänkande.

Innan beslutade nya bestämmelser om kreditupplysnings- och inkasso- verksamhetens bedrivande träder i kraft bör helst omkring ett halvt år förflyta, så att företagen får erforderlig tid att anpassa sina rutiner efter dessa bestämmelser. Med hänsyn därtill och till att ändrade bestämmelser i kreditupplysningslagen (8 §) om gallring av äldre uppgifter lämpligen bör gälla från ett årsskifte föreslår utskottet att de lagändringar som nu skall genomföras träder i kraft den 1 januari 1982.

Utskottet tar i det följande upp sådana frågor rörande lagförslagen som vid utskottets beredning har aktualiserats genom motionsyrkanden eller på annat sätt. Om ingenting annat sägs lämnar utskottet regeringens förslag utan erinran. En i propositionen föreslagen redaktionell ändring i 22 § lagsökningslagen har – enligt nytt förslag av regeringen (prop. 1980/81:88) – redan beslutats av riksdagen (LU 1980/81:25, rskr 1980/81:352). Förslaget till lag om ändring i lagen (1974:8) om rättegången i tvistemål om mindre värden – den s. k. småmålslagen – kompletteras av utskottet med 8 § andra stycket, som till följd av ett tekniskt missöde saknas i propositionens lagtext.

Kreditupplysningslagen

Som inledningsvis sagts gäller kreditupplysningslagen inte utan inskränkning banker – närmare bestämt Sveriges riksbank, Sveriges investeringsbank AB och andra kreditinrättningar under bankinspektionens tillsyn än finansbolag enligt lagen (1980:2) om finansbolag. Undantaget medger intern förmedling av kreditupplysningar inom den sålunda definierade kretsen av företag. I praktiken har undantagsregeln – på grundval av ett motivuttalande – ansetts omfatta även Upplysningscentralen UC AB, som ägs av bankinstituten gemensamt. I propositionen föreslås att *lagens tillämpningsområde* skall anges med en mera konkret formulering än det hittillsvarande begreppet ”yrkesmässigt bedriven kreditupplysningsverksamhet”. En ny bestämmelse undantar uttryckligen UC liksom andra kreditupplysningsföretag med motsvarande organisatoriska ställning. Finansbolagen skall enligt propositionen liksom hittills ingå i lagens tillämpningsområde. Detta innebär

bl. a. att de är förhindrade att internt utbyta kreditupplysningar utan att iakttä lagens bestämmelser beträffande inskränkningar i informationsinnehållet, besked till den omfrågade m. m. Det sistnämnda förslaget är kontroversiellt. På remisstadiet har det tillstyrkts från de flesta håll men kritiserats av banker och finansbolag. Bankinspektionen har också hävdats att det inte finns anledning att låta andra regler gälla för finansbolagen än för bankerna.

Frågan tas upp i motion 1980/81:41. Där begärs att riksdagen skall besluta om en sådan ändring i 1 § kreditupplysningslagen att lagen inte kommer att omfatta finansbolagens interna kreditupplysningsverksamhet. Motionärerna bemöter de skäl för den föreslagna ordningen som anges i propositionen. Det främsta av dessa är att det skulle innebära en kraftig inskränkning av lagens nuvarande tillämpningsområde, om undantagsregeln för bankernas interna kreditupplysningsförmedling får omfatta även finansbolagen.

Det är enligt utskottets mening ingalunda lätt att avgöra vilken ståndpunkt lagstiftaren bör inta i denna fråga. Vardera av de båda meningsriktningar som står mot varandra kan åberopa konsekvenssynpunkter till sin förmån. Den hittills inte nämnda undantagsregel som säger att lagen inte gäller förmedling av kreditupplysningar inom samma koncern försvårar ytterligare bedömningen av hur långt de praktiska verkningarna av särregeln beträffande finansbolagen kommer att sträcka sig. Utskottet finner emellertid att övervägande skäl talar för den ordning som föreslås i propositionen. En förteckning över finansbolagen ger vid handen att dessa utgör en heterogén kategori. Det är ännu oklart vilka resurser bankinspektionen kan sätta in på tillsynen över finansbolagen. Rimligen måste det ta avsevärd tid innan samspelet mellan bankinspektionen och finansbolagen har lett därhän att inspektionen har samma överblick över finansbolagens verksamhet som över bankernas. Kontokortsföretagens särskilda behov av att kunna utbyta informationer om kreditmissbruk etc. kan, såsom klargörs i propositionen, tillgodoses dispensvägen. Utredningen (E 1980:04) om kontokort skall f. ö. enligt sina direktiv närmare pröva vad som bör gälla i fråga om kontokortsföretagens möjligheter att få och utbyta sådan information. Intresset av integritetsskydd får därvid, heter det i direktiven, vägas mot de konsumentpolitiska motiven för en effektiv kreditupplysning. Utskottet tillstyrker sålunda vad som i propositionen föreslås om kreditupplysningslagens tillämpningsområde. Härav följer att motion 1980/81:41 avstyrks.

När det gäller kreditupplysningsföretagens verksamhet har frågan om s. k. *äktamakeupplysningar* tilldragit sig särskild uppmärksamhet. I anslutning till 9 § – som anger vissa restriktioner för utlämnande av personupplysning, dvs. upplysning om annan enskild person än näringsidkare eller motsvarande – gör föredragande statsrådet vissa uttalanden i den nämnda frågan. Dessa går sammanfattningsvis ut på följande. Personupplysning rörande make som inte själv är kreditsökande e. d. får lämnas ut endast på särskild begäran och bara

om beställaren kan anses ha ett beaktansvärt behov av upplysningen. Äktamakeupplysning bör följaktligen inte få lämnas ut i fall då det rör sig om endast en mindre kredit e. d. Endast i undantagsfall bör det komma i fråga att äktamakeupplysning lämnas när makarna inte är sammanboende. Datainspektionen bör utfärda tillämpningsföreskrifter på detta område.

Frågan om äktamakeupplysningar behandlas i två motioner, 1980/81:13 och 1980/81:42. Enligt motionärerna syftar föredragande statsrådets uttalanden till vad som kan kallas lagstiftning genom motivuttalanden, något som inte bör få förekomma. I motion 1980/81:42 yrkas att riksdagen skall uttala att en kreditansökan från ena maken endast skall kunna motivera personupplysning om den creditsökande maken, inte om den andra maken. Samma innebörd har yrkandet i motion 1980/81:13.

Det gäller här uppenbarligen en viktig fråga rörande rättsförhållandet mellan äkta makar. Frågan har utretts av lagutskottet i dess bifogade yttrande LU 1980/81:4 y, till vilket näringsutskottet med instämmande hänvisar. Konklusionen av lagutskottets tolkning av och kommentarer till gällande rätt blir följande. Personupplysning får inte inhämtas om make som inte är creditsökande. Datainspektionens anvisningar på området bör förtydligas så att detta förhållande klart framgår. Kreditupplysningslagen lägger emellertid inte hinder i vägen för att äktamakeupplysning inhämtas när den kredit beträffande vilken upplysning söks kan anses hänförlig till hushållskostnader enligt 5 kap. 12 § giftermålsbalken.

Om riksdagen ansluter sig till dessa uttalanden tillgodoses motionerna 1980/81:13 och 1980/81:42. I anslutning till vad lagutskottet har anfört vill näringsutskottet tillägga att det, om tillämpningen av gällande bestämmelser visar sig medföra nackdelar för creditsökande eller kreditgivare, får ankomma på regeringen att föreslå den ändring i kreditupplysningslagen som kan vara erforderlig.

I konsekvens med vad här har anförts om äktamakeupplysningar bör 11 § tredje stycket, som praktiskt taget uteslutande avser sådana upplysningar, utgå ur lagförslaget och det därpå följande stycket ändras redaktionellt. Ändringen i 11 § medför en följdändring i 19 § första stycket 4.

Ett par andra frågor som gäller lämnande av personupplysningar tas upp i motion 1980/81:14.

En av dessa gäller den *legitimitetskontroll* som ett kreditupplysningsföretag är skyldigt att verkställa när en kreditupplysning begärs. Enligt 9 § får personupplysning – annorledes än genom tryckt skrift eller motsvarande – inte lämnas ut om det finns anledning att anta att den kommer att användas av någon annan än den som på grund av ingånget eller ifrågasatt kreditavtal eller av liknande anledning har behov av upplysningen. En föreslagen ny straffbestämmelse – i 19 § andra stycket – riktar sig bl. a. mot den som genom oriktiga uppgifter uppsåtligen föranleder att personupplysning lämnas ut utan grund i 9 §. Motionärerna anför följande. Anledningen till att 9 §

ursprungligen har formulerats som en förpliktelse för kreditupplysningsföretag – med straffansvar – torde ha varit att man inte i det sammanhanget ville lägga förpliktelser på kreditupplysningsföretagens kunder. Det kan ifrågasättas om den nyssnämnda nya straffbestämmelsen i 9 § ger erforderlig klarhet i sakfrågan. Den som begär eller på annat sätt tillgodogör sig en personupplysning måste till skillnad från kreditupplysningsföretaget ha klart för sig om han har legitimt behov av upplysningen eller inte. Motionärernas yrkande på denna punkt är att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad som i motionen anförts rörande motivuttalanden till 9 §.

Utskottet finner syftet med denna del av motionsyrkandet oklart. Det tillämnade rättsläget framgår tydligt av vad föredragande statsrådet i det slutliga regeringsprotokollet anför i anslutning till lagrådets yttrande rörande 19 §. När en beställare vänder sig till den som bedriver kreditupplysningsverksamhet och muntligen eller skriftligen begär att få ut en personupplysning bör det i princip ankomma på den som bedriver kreditupplysningsverksamheten att under straffansvar enligt 19 § första stycket – som, såvitt här är i fråga, förblir i sak oförändrat – avgöra huruvida personupplysningen enligt 9 § får lämnas ut. Ett straffansvar för beställaren bör komma i fråga endast om denne genom oriktiga uppgifter rörande sitt behov av personupplysningar uppsåtligen föranleder att den som bedriver kreditupplysningsverksamheten lämnar ut personupplysningar utan att det föreligger grund till detta enligt 9 §. Det angivna yrkandet i motion 1980/81:14 avstyrks i berörd del med vad utskottet här har anfört.

I samma motion kommer man också in på reglerna beträffande *besked till den omfrågade* om innehållet i kreditupplysningen. Enligt 11 § i dess nuvarande lydelse skall den som avses med personupplysning – som lämnas annorledes än genom tryckt skrift – samtidigt med att upplysningen lämnas kostnadsfritt få skriftligt meddelande om dess innehåll. Den föreslagna nya lydelsen av 11 § vidgar omfattningen av denna uppgiftsplikt. Vidare föreslås att även enskild person som är näringsidkare eller motsvarande på samma sätt obligatoriskt skall tillställas ett skriftligt meddelande om de uppgifter som upplysningen innehåller rörande honom. Motionärerna anför att ifrågavarande besked kommer att åsamka kreditupplysningsföretagen åtskilligt merarbete när de från företagsupplysningen skall selektera de personuppgifter som skall ingå i beskedet. De förordar en enklare lösning. Kreditupplysningsföretaget skulle åläggas att meddela den omfrågade att en upplysning har lämnats och att den omfrågade har rätt att mot skälig avgift få kännedom om vad kreditupplysningsföretaget har noterat om vederbörande.

Utskottet instämmer med motionärerna i att den föreslagna nya föreskriften kommer att åsamka kreditupplysningsföretagen ett visst merarbete. Denna olägenhet får emellertid vägas mot de berörda personernas berättigade intresse av att få ett besked som bl. a. ger dem möjlighet att kontrollera riktigheten av uppgifter som lämnas om dem. I vissa fall, såsom när det i en

kreditupplysning om ett fåmansbolag har lämnats uppgifter om verkställande direktören eller en styrelseledamot, torde det inte finnas behov av att skilja ut dessa uppgifter från de uppgifter som i övrigt lämnas om företaget. Personen i fråga torde i sådana fall kunna få kopia av kreditupplysningen i dess helhet. I andra fall torde upplysningarna kunna utformas så att man lämnar uppgifter rörande en styrelseledamot e. d. i en separat handling, som i kopia kan tillställas vederbörande.

Ny lagstiftning på det sociala området föranleder ändringar i förhållande till regeringens förslag dels i 6 §, dels i övergångsbestämmelserna.

Inkassolagen

I 2 § inkassolagen införs enligt propositionen en bestämmelse som innebär bl. a. att det, om inkassoverksamhet bedrivs av ett företag för ett annat företag inom samma koncern, behövs tillstånd för verksamheten endast i fall då den avser fordringar som tillkommer eller har övertagits från någon som inte hade kunnat driva in fordringarna utan tillstånd enligt inkassolagen. Detta undantag för s. k. koncerninkasso kritiseras i motion 1980/81:43. Ett företag som inte vill stöta sig med sina kunder kan, säger motionärerna, med stöd av den föreslagna bestämmelsen skapa ett dotterbolag som utan tillstånd fullgör inkassoverksamheten under annat namn. Detta rimmar illa med tillståndsplikten i övrigt, hävdar motionärerna. De föreslår att det nya andra stycket i 2 § som innehåller den berörda bestämmelsen skall utgå ur lagförslaget.

Till skillnad från motionärerna finner utskottet det motiverat att tillstånd inte krävs för koncerninkasso. Såsom har framhållits i den departementspromemoria som ligger till grund för förslaget kan en sådan organisation av inkassoverksamheten inom en koncern som undantaget avser uppenbarligen jämföras med det fallet att de företag som ingår i koncernen själva ombesörjer sin inkassoverksamhet. Det bör också observeras att, såsom påpekas i propositionen (s. 80), även den icke tillståndspliktiga inkassoverksamheten med vissa begränsade undantag omfattas av inkassolagens bestämmelser om hur inkassoverksamheten skall bedrivas. Skyldigheten att iaktta regeln om god inkassosed gäller, och verksamheten står under tillsyn av datainspektionen. Denna kan utfärda föreskrifter rörande verksamheten, vid behov förenade med kraftiga viten. Med hänvisning till vad nu sagts avstyrker utskottet motion 1980/81:43.

Enligt 5 § inkassolagen skall i krav mot en gäldenär anges bl. a. vad som fordras i ränta, varvid särskilt skall anges beloppet av upplupen ränta, räntesatsen samt den tid och det kapitalbelopp som ligger till grund för ränteberäkningen. I dessa hänseenden föreslås i propositionen inte någon ändring.

Svenska inkassoföreningen anför i skrivelse till utskottet att det inte är

något problem att med stöd av de datasystem som flertalet av de större inkassobyråerna arbetar med ta fram de uppgifter om ränta som sålunda föreskrivs i 5 §. Enligt föreningen har det emellertid till följd av "de numera täta diskontoändringarna" uppstått svårighet att i skriftliga krav ange de olika beräkningsperioder m. m. avseende ränta som följer av diskontoändringar under den tid som åtgår för hanteringen av ett fordringsanspråk. När krav skrivs ut från dator inträffar det enligt föreningen att uppgifter avseende "samtliga ändringar" inte får rum.

Utskottet finner angeläget att gäldenären i ett krav får så uttömmande uppgifter som möjligt om bl. a. de ränteanspråk som riktas mot honom. Om räntesatsen för en fordran är avhängig av diskontot torde det emellertid, som Inkassoföreningen framhållit, kunna vålla onödigt stora problem att i ett krav specificera de olika ränteberäkningar avseende skilda tidsperioder som följer av ändringar i diskontot. I fall som nu åsyftas bör det enligt utskottets mening vara tillräckligt att man i ett krav beträffande upplupen ränta anger dennas sammanlagda belopp ävensom den tidsram och det kapitalbelopp som ligger till grund för beräkningen av räntebeloppet samt att man i fråga om räntesatsen anger hur denna är knuten till diskontot och att ränteberäkningen har skett med hänsyn tagen till det vid envar tidpunkt gällande diskontot. För gäldenärens information bör samtidigt anges räntesatsens storlek i procent vid den tidpunkt då kravet skrivs ut.

Enligt utskottets mening lämnar lagtexten i 5 § utrymme för en tillämpning i enlighet med det nu anförda. Det får ankomma på datainspektionen att bedöma om det är påkallat att utfärda några närmare föreskrifter i frågan.

Genom propositionen föreslås i 5 § inkassolagen ett tillägg som avser den situationen att ett krav gäller en fordran som har överlåtits eller pantsatts. Kan gäldenären inte med befriande verkan betala till överlåtaren eller pantsättaren, skall kravet innehålla en tydlig upplysning om detta förhållande (5 § första stycket tredje meningen i propositionens lagförslag). Bestämelsen har utförligt motiverats och kommenterats i propositionen (s. 84 f., 147 f., 327 och 337). Vad Inkassoföreningen i sin skrivelse till utskottet har anfört beträffande ifrågavarande bestämmelse ger enligt utskottets mening inte anledning att frånga propositionsförslaget på denna punkt.

Lag om ersättning för inkassokostnader m. m.

Innebörden av den föreslagna nya lagen om ersättning för inkassokostnader m. m. är att civilrättsliga regler träder i stället för den nuvarande processrättsliga regleringen på området. Ett viktigt syfte med reglerna är att skydda gäldenärerna mot alltför höga ersättningsanspråk.

Några frågor rörande denna lag diskuteras i motion 1980/81:14. En av dessa avser uttagande av bokförings- och aviseringskostnader i samband med en amorteringsuppgörelse på inkassostadiet. Enligt propositionen (s. 98) bör

datainspektionen liksom hittills kunna med stöd av lagen och dess regel om iakttagande av god inkassosed meddela vissa anvisningar beträffande sådana överenskommelser om ersättning för aviserings- och bokföringskostnader som träffas i samband med amorteringsplanens uppgörande. Motionärerna betonar vikten av att en amorteringsplan, som ofta är en förutsättning för att skulden skall bringas ur världen, kommer att omfatta även aviserings- och bokföringskostnader på inkassostadiet. Föredragande statsrådets ståndpunkt torde i denna del medföra praktiska svårigheter, menar de. Enligt 5 och 6 §§ i lagförslaget skulle nämligen annan åtgärd än krav och amorteringsuppgörelse som vidtagits "i syfte att förmå gäldenären att erlagga betalning för förfallen skuld" inte vara ersättningsgill.

Någon meningsskiljaktighet i sak torde inte föreligga när det gäller uttagande av sådana aviserings- och bokföringskostnader som nämnts. Med anledning av motion 1980/81:14 föreslår utskottet en omformulering av 6 § lagförslaget, varigenom det blir tydligt att lagen inte hindrar att giltigt avtal sluts om att gäldenären skall ersätta kostnader av detta slag.

Ett återstående avsnitt i motionen berör föredragande statsrådets uttalande i specialmotiveringen (s. 160) att borgenären i regel måste vara berättigad att genom en betalningspåminnelse och/eller ett krav försöka få betalning även från en notoriskt betalningsovillig gäldenär. Konsekvensen blir, säger motionärerna, att en fordringsägare, t. ex. en kommun, som har löpande förfallande fordringar, "maskinmässigt" kan skicka ut påminnelser och krav för att kanske först efter flera år göra en domstolsansökan, som då kan omfatta ett helt obetydligt kapitalbelopp i förening med ett stort antal inkassoersättningar som tillsammans uppgår till avsevärda belopp. Det korrekta förfarandet med hänsyn till såväl effektivitet som god inkassosed måste, menar motionärerna, vara att efter ett fåtal obetalda fakturor med tillhörande påminnelser och krav fullfölja med domstolsansökan och utmätning.

Motionärerna syftar på den situationen att en borgenär och en gäldenär står i ett fortlöpande rättsförhållande till varandra, där gäldenären periodiskt skall fullgöra viss betalningsskyldighet mot borgenären. Det kan t. ex. vara fråga om att en kommun tillhandahåller barntillsyn åt en familj och att denna för detta skall erlagga en månatlig avgift. Om familjen fortlöpande underlåter att fullgöra nya, efter hand förfallande månadsbetalningar torde det vara helt klart att borgenären kan få ersättning endast för ett begränsat antal påminnelser och krav. Om betalning uteblir trots upprepade krav avseende successivt förfallna poster måste ju fortsatta påminnelser och krav avseende nya poster framstå som meningslösa. Kostnaderna för sådana påminnelser och krav är alltså inte i den mening som avses i 4 § första stycket skäligen påkallade för att borgenärens rätt skall tas till vara. Härvidlag kan hänvisas till den beslutsmall som Stockholms tingsrätt har fogat till sitt remissyttrande i lagstiftningsärendet (prop. s. 303).

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *kreditupplysningslagens tillämpningsområde*
att riksdagen med avslag på motion 1980/81:41 antar det i proposition 1980/81:10 framlagda förslaget till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173), såvitt gäller 1 §,
2. beträffande *lämnande av personupplysningar*
att riksdagen med avslag på motion 1980/81:14 yrkande 2 i ifrågavarande del antar det i proposition 1980/81:10 framlagda förslaget till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173), såvitt gäller 9, 11 och 19 §§, med ändrad lydelse av 11 och 19 §§ enligt *utskottets förslag i bilaga 1*, och därvid
 - a) med anledning av motionerna 1980/81:13 och 1980/81:42 godkänner vad utskottet anfört,
 - b) avslår motion 1980/81:14 yrkande 1 i ifrågavarande del,
3. beträffande *kreditupplysningslagen i övrigt*
att riksdagen antar det i proposition 1980/81:10 framlagda förslaget till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173), i den mån det inte omfattas av utskottets hemställan under 1 och 2, med ändrad lydelse av ingressen, 6 § och övergångsbestämmelserna enligt *utskottets förslag i bilaga 1*,
4. beträffande *inkassolagen*
att riksdagen med avslag på motion 1980/81:43 antar det i proposition 1980/81:10 framlagda förslaget till lag om ändring i inkassolagen (1974:182) med ändrad lydelse av ingressen, 11 § och övergångsbestämmelserna enligt *utskottets förslag i bilaga 1*,
5. beträffande *lag om ersättning för inkassokostnader m. m.*
att riksdagen med anledning av motion 1980/81:14 moment 2 i ifrågavarande del och vad utskottet anfört antar det i proposition 1980/81:10 framlagda förslaget till lag om ersättning för inkassokostnader m. m. med ändrad lydelse av 6 § och övergångsbestämmelserna enligt *utskottets förslag i bilaga 1*,
6. beträffande *lagsökningslagen*
att riksdagen antar det i proposition 1980/81:10 framlagda förslaget till ändring i lagen (1946:808) om lagsökning och betalningsföreläggande (lagsökningslagen) med ändrad lydelse av ingressen och övergångsbestämmelserna enligt *utskottets förslag i bilaga 1*,
7. beträffande *rättegångsbalken*
att riksdagen antar det i proposition 1980/81:10 framlagda förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken med ändrad

lydelse av övergångsbestämmelserna enligt *utskottets förslag i bilaga 1*,

8. beträffande *småmålslagen*

att riksdagen antar det i proposition 1980/81:10 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1974:8) om rättegången i tvistemål om mindre värden, med ändrad lydelse av 8 § och övergångsbestämmelserna enligt *utskottets förslag i bilaga 1*.

Stockholm den 27 maj 1981

På näringsutskottets vägnar

INGVAR SVANBERG

Närvarande: Ingvar Svanberg (s), Johan Olsson (c), Erik Hovhammar (m), Hugo Bengtsson (s), Sven Andersson (fp), Nils Erik Wååg (s), Margaretha af Ugglas (m), Birgitta Hambræus (c), Thage Peterson (s), Bengt Sjönell (c), Rune Jonsson (s), Karl Björzén (m), Wivi-Anne Radesjö (s), Birgitta Johansson (s) och Christer Eirefelt (fp).

Av utskottet föreslagna ändringar i regeringens lagförslag

Förslaget till

Lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173)

Regeringens förslag

Härigenom förskrivs i fråga om kreditupplysningslagen (1973:1173) dels att 18 § skall upphöra att gälla, dels att 1, 3–14, 16, 19, 20 och 22 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

Utskottets förslag

Härigenom föreskrivs att 1, 3–14, 16, 19, 20 och 22 §§ kreditupplysningslagen (1973:1173) skall ha nedan angivna lydelse.

6 §

Uppgift om någons politiska eller religiösa uppfattning, ras eller hudfärg får icke insamlas, lagras eller vidarebefordras i kreditupplysningsverksamhet.

Uppgift om att någon misstänks eller har dömts för brott eller har avtjänat straff eller undergått annan påföljd för brott eller har varit föremål för åtgärd enligt *barnavårdslagen* (1960:97), *lagen* (1954:579) om *nykterhetsvård*, *lagen* (1956:2) om *socialhjälp*, *lagen* (1966:293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall, *lagen* (1967:940) angående omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda, *lagen* (1964:450) om *åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet*, *lagen* (1973:558) om tillfälligt omhändertagande, *lagen* (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m. m. eller utlänningslagen (1980:376) får ej utan medgivande av datainspektionen insamlas, lagras eller vidarebefordras i kreditupplysningsverksamhet. Dessamma gäller uppgift om sjukdom, hälsotillstånd eller liknande.

Uppgift om att någon misstänks eller har dömts för brott eller har avtjänat straff eller undergått annan påföljd för brott eller har varit föremål för åtgärd enligt *socialtjänstlagen* (1980:620), *lagen* (1980:621) med särskilda bestämmelser om vård av unga, *lagen* (1966:293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall, *lagen* (1967:940) angående omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda, *lagen* (1973:558) om tillfälligt omhändertagande, *lagen* (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m. m. eller utlänningslagen (1980:376) får ej utan medgivande av datainspektionen insamlas, lagras eller vidarebefordras i kreditupplysningsverksamhet. Dessamma gäller uppgift om sjukdom, hälsotillstånd eller liknande.

Medgivande som avses i andra stycket får lämnas endast om synnerliga skäl föreligger.

Regeringens förslag

Utskottets förslag

11 §

När personupplysning lämnas, skall den som avses med upplysningen samtidigt och kostnadsfritt tillställas ett skriftligt meddelande om de uppgifter, omdömen och råd som upplysningen innehåller rörande honom och om vem som har begärt upplysningen.

När annan kreditupplysning rörande enskild person lämnas, skall den som avses med upplysningen samtidigt och kostnadsfritt tillställas ett skriftligt meddelande om de uppgifter som upplysningen innehåller rörande honom.

Har som ett led i en upplysning som avses i första eller andra stycket uppgift, omdöme eller råd lämnats även beträffande en annan enskild person, skall detta anges i meddelandet jämte den andra personens namn. Andra uppgifter rörande den personen än identitetsuppgifter och adress får ej framgå av meddelandet.

Första – tredje styckena gäller ej kreditupplysning som lämnas genom offentliggörande i tryckt skrift eller annan skrift som avses i 1 kap. 5 § tryckfrihetsförordningen.

Första och andra styckena gäller ej kreditupplysning som lämnas genom offentliggörande i tryckt skrift eller annan skrift som avses i 1 kap. 5 § tryckfrihetsförordningen.

19 §

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bedriver kreditupplysningsverksamhet utan föreskrivet tillstånd,

2. bryter mot 6–9 §, 13 § första stycket eller andra stycket första meningen eller 16 § tredje stycket,

3. bryter mot föreskrift som meddelats enligt 4 § andra stycket, 13 § andra stycket andra meningen eller 17 §, eller

4. lämnar osann uppgift i sådana fall som avses i 10 § eller 16 § andra stycket eller i ett meddelande enligt 11 § såvitt angår förhållanden som avses i 11 § första eller andra stycket eller tredje stycket första meningen.

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bedriver kreditupplysningsverksamhet utan föreskrivet tillstånd,

2. bryter mot 6–9 §, 13 § första stycket eller andra stycket första meningen eller 16 § tredje stycket,

3. bryter mot föreskrift som meddelats enligt 4 § andra stycket, 13 § andra stycket andra meningen eller 17 §, eller

4. lämnar osann uppgift i sådana fall som avses i 10 § eller 16 § andra stycket eller i ett meddelande enligt 11 §.

Till böter döms den som genom oriktiga uppgifter uppsåtligen föranleder att någon som bedriver kreditupplysningsverksamhet, i annat fall än som avses i 9 § andra meningen, lämnar ut en personupplysning utan att ha grund till detta enligt 9 §. Till samma straff döms den som genom att utnyttja uppgifter hos någon som bedriver kreditupplysningsverksamhet uppsåtligen

Regeringens förslag

Utskottets förslag

bereder sig tillgång till en personuppglysning utan att ha grund till detta enligt 9 §. I ringa fall döms dock inte till ansvar.

Denna lag träder i kraft, såvitt avser upphävandet av 18 § den 1 januari 1981 och i övrigt den 1 juli 1981.

Utan hinder av första stycket får datainspektionen i ett tillståndsärendesom avgörs före den 1 juli 1981 meddela föreskrift enligt 4 § andra stycket om skyldighet att anmäla ändring av visst förhållande, såvitt angår tid från och med nämnda dag.

Bestämmelsen i 6 § andra stycket första meningen gäller även i fråga om uppgift om att någon har varit föremål för åtgärd enligt den före den 1 juli 1980 gällande utlänningslagen (1954:193).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1982.

Utan hinder av första stycket får datainspektionen i ett tillståndsärendesom avgörs före den 1 januari 1982 meddela föreskrift enligt 4 § andra stycket om skyldighet att anmäla ändring av visst förhållande, såvitt angår tid från och med nämnda dag.

Bestämmelsen i 6 § andra stycket första meningen gäller även i fråga om uppgift om att någon har varit föremål för åtgärd enligt barnavårdslagen (1960:97), lagen (1954:579) om nykterhetsvård, lagen (1956:2) om socialhjälp, lagen (1964:450) om åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet eller den före den 1 juli 1980 gällande utlänningslagen (1954:193).

Förslaget till

Lag om ändring i inkassolagen (1974:182)

Regeringens förslag

Utskottets förslag

Härigenom föreskrivs i fråga om inkassolagen (1974:182)

dels att 16 § skall upphöra att gälla,

dels att 1-3, 5, 7, 10, 11, 12 och 17 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att rubrikerna närmast före 1 och 2 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att rubriken närmast före 4 § skall lyda "Regler för inkassoverksamhet",

dels att närmast före 9 § skall införas en ny rubrik, "Verkan av viss betalning",

dels att närmast före 10, 11 och 12 §§ skall införas nya rubriker av nedan angivna lydelse,

Härigenom föreskrivs i fråga om inkassolagen (1974:182)

dels att 1-3, 5, 7, 10, 11, 12 och 17 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att rubrikerna närmast före 1 och 2 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att rubriken närmast före 4 § skall lyda "Regler för inkassoverksamhet",

dels att närmast före 9 § skall införas en ny rubrik, "Verkan av viss betalning",

dels att närmast före 10, 11 och 12 §§ skall införas nya rubriker av nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas två nya paragrafer, 10 a § och 17 a §, av

Regeringens förslag

dels att i lagen skall införas två nya paragrafer, 10 a § och 17 a §, av nedan angivna lydelse samt närmast före dem nya rubriker av nedan angivna lydelse.

Utskottets förslag

nedan angivna lydelse samt närmast före dem nya rubriker av nedan angivna lydelse.

11 §¹

Den som är eller har varit verksam i en inkassoverksamhet som avser indrivning av fordringar för annans räkning eller fordringar som har övertagits för indrivning får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han till följd därav har fått veta om enskildas personliga förhållanden eller om yrkes- eller affärshemligheter. Vad som har sagts nu gäller dock inte i fråga om inkassoverksamhet som är av tillfällig natur och avser endast enstaka fordringar.

Första stycket tillämpas ej i fråga om den som enligt annan författning är underkastad en motsvarande tystnadsplikt. I det allmännas verksamhet tillämpas bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

Denna lag träder i kraft, såvitt avser 11 § och upphävandet av 16 § den 1 januari 1981 och i övrigt den 1 juli 1981.

Utan hinder av första stycket får datainspektionen i ett tillståndsärende som avgörs före den 1 juli 1981 meddela föreskrift enligt 3 § andra stycket om skyldighet att anmäla ändring av visst förhållande, såvitt angår tid från och med nämnda dag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1982.

Utan hinder av första stycket får datainspektionen i ett tillståndsärende som avgörs före den 1 januari 1982 meddela föreskrift enligt 3 § andra stycket om skyldighet att anmäla ändring av visst förhållande, såvitt angår tid från och med nämnda dag.

Förslaget till

Lag om ersättning för inkassokostnader m. m.

Regeringens förslag

Avtalsvillkor, som utvidgar gäldenärens skyldighet att utge ersättning utöver vad som följer av denna lag, är ogiltigt.

Utskottets förslag

6 §

Avtalsvillkor, som innebär att gäldenärens skyldighet att ersätta kostnader som avses i 1 § utvidgas utöver vad som följer av denna lag, är ogiltigt.

¹ Vad gäller andra stycket anges som utskottets förslag den nuvarande lydelsen, som på grundval av utskottets betänkande NU 1980/81:25 har antagits av riksdagen med giltighet fr. o. m. den 1 januari 1981 (SFS 1980:969).

Regeringens förslag

Utskottets förslag

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1981.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1982.

Bestämmelsen i 6 § tillämpas även på avtalsvillkor som har tillkommit före den nya lagens ikraftträdande.

Förslaget till

Lag om ändring i lagen (1946:808) om lagsökning och betalningsföreläggande (lagsökningslagen)

Regeringens förslag

Utskottets förslag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1946:808) om lagsökning och betalningsföreläggande (lagsökningslagen)

Härigenom föreskrivs att 1, 3, 12 och 18 §§ lagen (1946:808) om lagsökning och betalningsföreläggande (lagsökningslagen) skall ha nedan angivna lydelse.

dels att i 22 § ordet "Konungen" skall bytas ut mot "regeringen",

dels att 1, 3, 12 och 18 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1981. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande i fråga om kostnad för inkassoåtgärd som har vidtagits före nämnda dag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1982. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande i fråga om kostnad för inkassoåtgärd som har vidtagits före nämnda dag.

Förslaget till

Lag om ändring i rättegångsbalken

Regeringens förslag

Utskottets förslag

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1981. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande i fråga om kostnad för inkassoåtgärd som har vidtagits före nämnda dag.

¹Denna lag träder i kraft den 1 januari 1982. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande i fråga om kostnad för inkassoåtgärd som har vidtagits före nämnda dag.

Förslaget till

Lag om ändring i lagen (1974:8) om rättegången i tvistemål om mindre värden

Regeringens förslag

Utskottets förslag

8 §¹

Ersättning för rättegångskostnad får ej avse annat än kostnad för
1. rådgivning enligt rättshjälpslagen (1972:429) vid ett tillfälle för varje instans,

2. ansökningsavgift,
3. resa och uppehälle för part eller ställföreträdare i samband med sammanträde eller, om personlig inställelse ej föreskrivits, resa och uppehälle för ombud,
4. vittnesbevisning,
5. översättning av handling.

Ersättning utgår endast i den mån kostnaden varit skäligen påkallad för tillvaratagande av partens rätt.²

Ersättning som anges i första stycket 3 utgår enligt bestämmelser som regeringen meddelar.

Med kostnad som sägs i första stycket 1 jämställs kostnad för annan rådgivning som lämnas av advokat eller biträdande jurist på advokatbyrå, i den mån den ej överstiger i rättshjälpslagen bestämd rådgivningsavgift.

Har mål till en början handlagts i annan ordning än enligt denna lag, utgår ersättning för kostnad som uppkommit i samband därmed enligt vad som gäller därom.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1981. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande i fråga om kostnad för inkassoåtgärd som har vidtagits före nämnda dag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1982. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande i fråga om kostnad för inkassoåtgärd som har vidtagits före nämnda dag.

¹ Senaste lydelse 1977:1144.

² Stycket ingår i lagen enligt dess nuvarande lydelse men har fallit bort i propositionens lagförslag.

Lagutskottets yttrande

Bilaga 2

1980/81:4 y

över proposition 1980/81:10 om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173), m. m., jämte motioner

Till näringsutskottet

Näringsutskottet har anhållit om lagutskottets yttrande över motionerna 1980/81:13 av Kurt Hugosson (s) och Lennart Pettersson (s) samt 1980/81:42 av Bonnie Bernström m. fl. (fp, s, m, c, vpk) samt proposition 1980/81:10 om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173), m. m., i berörd del.

I propositionen läggs bl. a. fram förslag till ändringar i kreditupplysningslagen (1973:1173). Förslaget grundar sig främst på datainspektionens erfarenheter från tillämpningen av lagen. I sina huvuddelar avses förslaget träda i kraft den 1 juli 1981.

I de två i huvudsak likalydande motioner som utskottet har att yttra sig över kritiserar vissa uttalanden som departementschefen gör i propositionen angående behovet av s. k. äktamakeupplysningar. I motion 1980/81:13 yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om motivuttalandena om äktamakeupplysningar. I motion 1980/81:42 yrkas att riksdagen uttalar att en kreditansökan från ena maken endast skall kunna motivera personupplysning om den creditsökande maken, inte om den andra maken/makan.

Lagutskottet får anförda följande.

Enligt 9 § kreditupplysningslagen i dess nuvarande lydelse får personupplysning inte lämnas ut, om det finns anledning anta att upplysningen kommer att användas av annan än den som på grund av ingånget eller ifrågasatt kreditavtal eller av liknande anledning har behov av upplysningen. Det anförda gäller inte i fråga om offentliggörande av personupplysning i tryckt skrift. Av 11 § framgår att om personupplysning lämnas på annat sätt än genom offentliggörande i tryckt skrift, skall skriftligt meddelande om upplysningens innehåll samtidigt lämnas till den som upplysningen avser.

När det gäller äktamakeupplysningar tillämpades dessa bestämmelser tidigare som framgår av propositionen (s. 57 f.) på det viset, att när personupplysning begärdes om en gift person uppgifter rutinmässigt lämnades rörande båda makarnas ekonomiska förhållanden. Personupplysningskopia enligt 11 § tillställdes endast den av makarna beträffande vilken upplysning hade begärts. Kopian innehöll även uppgifterna om den andre maken.

I den departementspromemoria (Ds Ju 1979:8) Kreditupplysning och inkasso som ligger till grund för propositionen uttalades att den praxis som sålunda tillämpats inte kunde anses förenlig med vare sig 9 eller 11 §

kreditupplysningslagen. Vidare konstaterades att de uppgifter som lämnas för den make som inte omfrågats utgör en personupplysning avseende denne, varför reglerna i 9 och 11 §§ är tillämpliga även på dessa uppgifter. I promemorian underströks att personupplysning rörande den andre maken inte utan vidare borde få lämnas ut så snart upplysning begärdes om en gift person. Vissa i promemorian uppställda förutsättningar borde vara för handen innan sådan uppgift kunde begäras. I promemorian framhölls att den önskvärda åtstramningen av tidigare tillämpad praxis inte fordrade någon ändring av 9 §. Åtstramningen kunde åstadkommas genom att datainspektionen i sin egenskap av tillsynsmyndighet utfärdade anvisningar för tillämpningen av 9 § när det gäller upplysningar om den kreditsökandes make.

Datainspektionen har den 4 oktober 1979 utfärdat vissa föreskrifter för tillämpning av 9 och 11 §§ kreditupplysningslagen (datainspektionens författningssamling, DIFS 1979:1). I dessa föreskrifter, som skall iakttas fr. o. m. den 1 januari 1980, anges att personupplysning om en gift person inte får innehålla kreditupplysningsinformation om den andra maken. Om makarna har likalydande adress får uppgift däremot lämnas om den andra makens namn och personnummer. Föreligger behov av personupplysning om båda makarna, får upplysning lämnas ut om var och en av dem. Enligt föreskrifterna skall sådant behov anses föreligga när makarna söker kredit (eller motsvarande) gemensamt.

I propositionen föreslås att 9 § ändras så att undantagsregeln om offentliggörande i tryckt skrift kommer att omfatta även offentliggörande av personupplysning i sådana stenciler m. m. som enligt 1 kap. 5 § tryckfrihetsförordningen jämställs med tryckt skrift. Dessutom görs ett par redaktionella justeringar i lagrummet.

Departementschefen gör i propositionen vissa uttalanden angående tolkningen av 9 § (s. 60 f.). Sammanfattningsvis innebär dessa uttalanden följande: Personupplysning rörande make – som inte själv är kreditsökande e. d. – får lämnas ut endast på särskild begäran och bara om beställaren kan anses ha ett beaktansvärt behov av upplysningen. Det innebär att äktamakeupplysning inte bör få lämnas ut i fall då det är fråga om endast en mindre kredit e. d. Endast i undantagsfall bör det komma i fråga att äktamakeupplysning lämnas när makarna inte är sammanboende. Datainspektionen bör med stöd av 7 § kreditupplysningskungörelsen utfärda närmare föreskrifter för tillämpningen av paragrafen i de nu berörda hänseendena.

I motionerna anför bl. a. att departementschefens uttalanden utgör ett exempel på lagstiftning genom motivuttalanden i efterhand, något som enligt motionärerna inte bör få förekomma. De vänder sig också mot den faktiska innebörden av uttalandena och anser att den i propositionen förordade tillämpningen av lagen skulle motverka strävan efter ekonomisk jämställdhet mellan könen. En make bör inte, enligt vad som anförts i motionerna,

ekonomiskt kunna binda den andre maken utom såvitt avser s. k. hushållsgäld.

Utskottet konstaterar för sin del till en början att gällande rätts ståndpunkt således är att personupplysning om gift person inte får innehålla kreditupplysningsuppgift om den andre maken. Om makarna har samma adress får dock upplysning lämnas om den andre makens namn och personnummer. Föreligger det ett legitimt behov av personupplysning om båda makarna skall därför personupplysning lämnas om var och en av dem. Ett sådant legitimt behov anses enligt datainspektionens anvisningar föreligga om båda makarna söker kredit (eller motsvarande) gemensamt. Inspektionens anvisningar kan förstås så att när gift person ensam söker kredit, kreditgivaren inte skall anses ha behov av personupplysning även rörande den andre maken.

De ovan redovisade uttalandena i propositionen syftar till att få till stånd en tillämpning av 9 § som innebär att personupplysning skall få lämnas om make som inte är kreditsökande om vissa bestämda omständigheter föreligger. Detta syfte har dock inte kommit till uttryck i lagtexten.

Giftermålsbalkens regler bygger på principen att makarna är två självständiga individer. Var och en äger sin egendom men har gifterätt i den andre makens egendom. I sakens natur ligger att var och en äger sin enskilda egendom. Makarna kan fritt förvalta sin egendom och även ta upp krediter, som han eller hon själv svarar för. Något medgivande av den andra maken fordras inte utom i vissa speciella undantagsfall. Vare sig egendomen är enskild eller gifterättsgods gäller att den ene makens egendom inte kan tas i anspråk för täckande av den andre makens skulder, vilket naturligtvis inte hindrar att sådan skuldtäckning kan ske på frivillig väg. Ett undantag från principen om separat gäldansvar kan föreligga i fråga om s. k. hushållsskulder enligt 5 kap. 12 § giftermålsbalken. Enligt detta stadgande får var och en av makarna med förpliktande verkan även för den andra maken ingå sådana rättshandlingar för den dagliga hushållningen eller barnens uppfostran, som brukar företas för sådana ändamål. Den make som inte ingår avtalet anses enligt huvudregeln vara förpliktad genom detta om inte annat framgår av omständigheterna.

Enligt utskottets mening måste det anses mest förenligt med giftermålsbalkens syn på makarna som två självständiga individer att en kreditansökan från en make inte föranleder att personupplysning inhämtas om den andre maken. Även om en kreditgivare kan anses ha ett visst intresse av att få upplysning om den andres ekonomi har han följaktligen inte ett sådant legitimt behov av personupplysning om maken som krävs enligt 9 § kreditupplysningslagen. Utskottet delar således motionärernas uppfattning på denna punkt.

Av det anförda framgår att utskottet ansluter sig till den ovannämnda tolkningen av datainspektionens anvisningar, nämligen att personupplysning inte får inhämtas om make som inte är kreditsökande. Enligt utskottets mening bör anvisningarna dock förtydligas så att detta förhållande klart

framgår av anvisningarna. Utskottet vill tillägga att kreditupplysningslagstiftningen inte kan anses lägga hinder i vägen för att äktamakeupplysningar inhämtas när den kredit, beträffande vilken upplysning söks, kan anses hänförlig till hushållskostnader enligt 5 kap. 12 § giftermålsbalken. Skulle tillämpningen av gällande bestämmelser framgent visa sig medföra nackdelar för de kreditsökande och kreditgivaren får det ankomma på regeringen att framlägga förslag till ändrade bestämmelser i kreditupplysningslagen i detta hänseende.

Stockholm den 27 november 1980

På lagutskottets vägnar

BERNT EKINGE

Närvarande: Bernt Ekinge (fp), Stig Olsson (s), Elvy Nilsson (s), Joakim Ollén (m), Arne Andersson i Gamleby (s)*, Martin Olsson (c), Olle Aulin (m), Owe Andréasson (s), Marianne Karlsson (c), Bengt Silfverstrand (s), Margot Håkansson (fp), Margareta Gard (m), Stina Andersson (c), Ingrid Segerström (s) och Lars Hedfors (s)*.

* Ej närvarande vid yttrandets justering.